

Autorská práva a duševní vlastnictví z védského hlediska: ,hinduismus‘, vaišnavismus a copyright

aktualizace 24. 5. 2022

CC-BY-NC: bh. Jan Mareš, 2012-

(c) BBT International: BRhad BhAgavatAmRta (citace v sekci 3)

(c) Bhaktivedanta Archives (citace v sekci 6 a 7)

Pro přepis sanskrtu je použit systém transliterace Harvard-Kyoto. Slova v sanskrtu (kromě vlastních jmen a názvů míst a textů) a citace jsou v kurzívě. Jména autorů citovaných děl jsou ponechána v anglickém originále.

Úvod

1. Bůh jako skutečný autor a inspirátor lidského autora

2. Duše a vlastnictví

3. Sdílení, kopírování, pirátství a plagiátorství

4. BrAhmaNi a zUdrové

5. Odměna pro lidského autora a patologie dneška

6. ZrIla PrabhupAda o autorských právech

7. ISKCON a BBT dříve a nyní, zkušenosti z praxe

8. Závěr

Literatura

Odkazy

Úvod

„Pro Boha je nemožná jen jedna věc – najít smysl v autorských zákonech na naší planetě.“ (Mark Twain)

Téma autorských práv a duševního vlastnictví se v poslední době octlo v popředí zájmu veřejnosti. Stalo se tak díky technologickému pokroku, který proměnil obchodované statky v podobě textových a audiovizuálních děl v ubiquitu (potenciálně všudypřítomné), a změnil tak situaci na trhu. Stávající autoři, ale především majitelé autorských práv, by se chtěli vrátit do minulosti, což ale nebude možné bez zrušení technologického pokroku (znesnadnění kopírování) či nastolení totalitní společnosti (kontrola kopírování a všech dalších aspektů lidské činnosti). Jelikož ani jeden přístup není rozumný a přijatelný pro širokou veřejnost, zákon trhu vybízí k přizpůsobení se. Tomu se ale dotyční také všemi prostředky brání. Někteří autoři se však začínají bránit také – proti těm, kteří se zaštiťují jejich jménem, aby se přižívovali na jejich práci:

It's so corrupt. Now they want to have longer copyright periods because they say the young artists are relying on this money. The young artists never see any money because they sign away that money to big media corporations, like Universal and Viacom. We, the artists, lose all of our rights to these massive corporations, who then come down heavy on these kids for downloading films and music that we never see a penny from. It's complete bullshit. I want to encourage your audience to go and pirate a bunch of my stuff right away.

<http://www.techdirt.com/articles/20120224/16443417874/director-alex-cox-repo-man-says-pirate-my-stuff.shtml>

Další autoři na toto téma:

<https://web.archive.org/web/20150324122507/www.pirati.cz/autori>

Toto téma bylo, je a bude rozebíráno z mnoha hledisek, ale náboženské/duchovní hledisko dosud není veřejnosti příliš známo, třebaže např. abrahamovské tradice o něm celkem rozsáhle, i když nejednoznačně (ve stylu „co mudrc to názor“) pojednávají, viz odkazy. Proto jsem se rozhodl napsat tuto stat' stručně uvádějící několik základních fakt z teorie a praxe védské gauDIya vaiSNavské tradice v podání ISKCONu na základě citací gurma, sádhu a písem (šáster) a také vlastních zkušeností a vývodů.

Bylo pro mě opravdu překvapivé, že při vyhledávání spojení "hinduism and copyright", "copyright and hinduism" a "copyright in hinduism" ani několik vyhledávačů nenalezlo žádné relevantní články. Totéž platí i o buddhismu, a proto zmiňuji i několik citací z buddhistického díla Milinda PaJha (též transliterována jako Milinda Paňha), resp. jeho zkrácené verze v angličtině.

1. Bůh jako skutečný autor a inspirátor lidského autora

Védské texty se nazývají *apauruzeya*, „ne-lidského“ původu (více v článku: <http://www.veda.harekrsna.cz/encyclopedia/apauruseya.htm>). Znamená to, že jejich původcem či autorem (*veda-karta*), je ZrI KRSNa.

ZrI KRSNa v srdci jako ParamAtmA inspiruje tvůrce, jak v bdělém stavu tak ve spánku: *nirmAtAraM caike putrAdaya* 4a: *The Supersoul causes objects of desire to appear in dreams as they do in other situations (e.g. the waking state)*. (VedAnta sUtra 3.2.2, překlad Suhotra Swami)

Totéž uvádí BhAgavata PurANa (BhP) neboli ZrImad BhAgavatam 6.16.55:

*yena prasuptaH puruSaH
svApaM vedAtmanas tadA
sukhaM ca nirguNaM brahma
tam Atmanam avehi mAm*

Verše 10.21.38-40 popisují védskou *zabdu* jako prototyp „morfického pole“ vytvořeného ParamAtmou. Tento super-autor vyjadřuje zákaz vyučovat (a tedy sdílet či „kopírovat“) Vědy za peníze (např. BhP 4.12.49-50, 7.13.7, 7.15.29, Caitanya CaritAmRta 2.22.131 význam, Manu saMhitA 11.63). Je však dovoleno přijímat odměnu v podobě daru (*dakSiNA*).

Pánova inspirace v podobě myšlenky, řešení problému či např. celé hudební skladby přichází ke hledajícímu a kvalifikovanému jedinci. Kvalifikace má několik aspektů – morální, profesně-zkušenostní (ze současného života) a karmický (z minulých i ze současného života). Když však u někoho převládne chamtivost, inspirace ho často opustí kvůli nelibosti Pána, jemuž daná osoba neprojevuje za zjevené informace vděčnost, ale chce si je přivlastnit. Proto je třeba mít neustále na paměti, že skutečným autorem je Pán KRSNa a lidský autor je pouze Jeho nástrojem a zprostředkovatelem. Jako takový může být znám, jak vyjadřuje např. licence CC-BY.

Podobně staří Řekové znali daimony, kteří v podobě vnitřního hlasu či intuice sdělují určitým lidem objevené myšlenky či poselství. (např. W. W. Tarn. The Hellenistic Ruler-Cult and the Daemon. The Journal of Hellenic Studies 48.2 (1928), 206-219)

Lidský autor se také inspiroje svou rodinou, učiteli, přáteli, předchozími tvůrci a okolním prostředím. Bez nich by nic nevytvořil: *“I invented nothing new. I simply assembled the discoveries of other men behind whom were centuries of work. Had I worked fifty or ten or even five years before, I would have failed. So it is with every new thing. Progress happens when all the factors that make for it are ready and then it is inevitable. To teach that a comparatively few men are responsible for the greatest forward steps of mankind is the worst sort of nonsense.”* (Henry Ford)

“Nothing is original. Steal from anywhere that resonates with inspiration or fuels your imagination. Devour old films, new films, music, books, paintings, photographs, poems, dreams, random conversations, architecture, bridges, street signs, trees, clouds, bodies of water, light and shadows. Select only things to steal from that speak directly to your soul. If you do this, your work (and theft) will be authentic. Authenticity is invaluable; originality doesn't exist. And don't bother concealing your thievery – celebrate it if you feel like it. In any case, always remember what Jean-Luc Godard said: “It's not where you take things from – it's where you take them to.” (Jim Jarmusch)

Pokud tedy autor za své dílo vyžaduje platbu, měl by sám zaplatit **všem**, kterým vděčí za to, čím je, aby nezůstal dlužníkem. To je v praxi obtížně uskutečnitelné. Vše v tomto světě je však v rovnováze, a pokud je narušena, obnoví se a nelze tomu nijak zabránit. Ten, komu není za práci zapláceno, získává část zásluh toho, kdo nezaplatil (*arcanaAnte hiraNyaM ca tasmai deyam asaMzayam anyathA pUjakasyaiva deva*

pUjA phalaM bhavet - Make sure that at the end of worship the worshiper is paid, otherwise the result of worship goes to the worshiper. Parama saMhitA 17.46-47). Na úrovni *dharmy* zmiňuje tyto věřitele známý verš *devaRSi bhUtApta nRNAM pitRNAM...* (BhP 11.5.41).

2. Duše a vlastnictví

Spojení ‚duševní vlastnictví‘ je vágní, protože neexistuje všemi jednoznačně přijímaná definice duše a tedy ani jistota, zda může něco vlastnit. Totéž platí o ‚intelektuálním vlastnictví‘. Intelekt (*buddhi*) je pouze nástroj *jIvy*. Vlastníkem může být pouze osoba.

Ve védské tradici je duše (*jIva*) definována přesně, ale nikdy ne jako vlastník čehokoliv. Tím je jednoznačně pouze Pán (*dravya-mayam*, BhP 4.14.21; *IzAvAsyam idam sarvaM*, Iza UpaniSad 1). Vše v tomto životě pouze dočasně užíváme a po smrti se toho musíme vzdát, včetně fyzického těla, za jehož vlastníky se pod vlivem klamu mylně považujeme (*AbhimAnaM rathinaM ca jIvam*, BhP 7.15.42). Zůstávají nám pouze reakce za naše činy (*karma*), které přizpůsobují subtilní tělo existenci v dalším těle.

Iza UpaniSad 1 také varuje před krádežemi toho, co nám nepatří, tedy toho, co nám nebylo přiděleno Pánem (*tena tyaktena bhujIthA mA gRdhaH kasya svid dhanam*). Slovo ‚patří‘ je tedy třeba chápat jako právo dočasného užívání, nikoliv vlastnění, jelikož vlastníkem je Pán.

Milinda PaJha 9.17 také uvádí, že „*představa ‚toto je moje‘ je pouze obecný názor, nikoliv konečná pravda*“ a „*Tathágata... odložil představu o tom, že je vlastníkem, je prost přeludu ‚toto je moje‘, žije pouze proto, aby pomáhal druhým.*“

Ani americká Ústava nehovoří o vlastnictví, ale pouze o dočasných právech autorů a vynálezců:

“*The Congress shall have power... To promote the progress of science and useful arts, by securing for limited times to authors and inventors the exclusive right to their respective writings and discoveries.*”

<http://www.law.cornell.edu/constitution/articlei#section8>

To odpovídá licenci CC-BY. Právo na zisk tu však není zmíněno.

3. Sdílení, kopírování, pirátství a plagiátorství

Hmotné živly jsou stavební kameny hmotného světa. Jejich vlastníkem je Bůh a nikdo v hmotném světě bez nich nemůže existovat. Čím jsou subtilnější, tím jsou

rozšířenější. Éter (*akAza*) je sám o sobě všudypřítomný. Vzduch vyplňuje místo nezabírané jinými živly, ale může být z určitého místa uměle odstraněn (vakuum). Oheň lze neomezeně a bezztrátově ‚kopírovat‘ z jednoho místa na druhé (např. Milinda PaJha 5.5, o ‚krádeži‘ ohně viz příběh How Coyote Stole Fire v odkazech), a proto se neprodává (to se netýká hmotných nástrojů na jeho zažehnutí – zápalek, zapalovačů apod.). Obyčejnou vodu lze prodávat tam, kde je jí nedostatek, ale považuje se to za neetické. Pevné látky se prodávají celkem běžně, protože jejich přítomnost je omezena na určité místo.

obchod = reakce na nedostatek (často uměle vytvořený z chamtivosti)

sdílení = reakce na dostatek

O to, co právě máme, se přirozeně dělíme s ostatními. Na přebírání (sdílení) myšlenek stojí lidská civilizace. V minulosti bylo považováno za čest a úspěch být kopírován, protože to svědčilo o kvalitě díla a tvůrce. Tento pohled přetrval v místech dosud příliš nezasazených globalizací: „*Když v Asii někdo někoho kopíruje, tak je to spíš bráno jako pocta tomu, kdo to vymyslel. Člověk, který je kopírován, to naopak nebere jako zcizení duševního vlastnictví, ale jako potvrzení svého úspěchu. Čím více lidí ho kopíruje, tím jeho prestiž roste.*“ (sinolog Martin Kříž)

Imitation is flattery. That's all. Imitation is the best way of flattery. (Šríla Prabhupáda, ranní vycházka, 7.12.1973, Los Angeles)

Védská tradice je založena na citování písem, guruů a sádhuů. Příklad zde dává HanumAn, který pro oslavu Pána použil jak vlastní modlitby, tak modlitby jiných autorů:

*vicitrair divya-divyais ca
gadya-padyaiH sva-nirmitaiH
stutim anyais ca kurvANaM
daNDavat-praNatIr api*

SYNONYMS

vicitraiH—various; *divya-divyaiH*—most divine; *ca*—and; *gadya-padyaiH*—with verses and prose compositions; *sva-nirmitaiH*—of his own authorship; *stutim*—praise; *anyaiH*—by others; *ca*—and; *kurvANam*—doing; *daNDa-vat*—prostrate; *praNatIH*—obeisances; *api*—also.

TRANSLATION

He glorified the Lord with various prayers, in prose and verse, most excellent compositions of his own. He also recited prayers composed by others. And he repeatedly offered prostrate obeisances.

COMMENTARY

Some of HanumAn's prayers were his own compositions, and others he borrowed from the PurANas and other scriptures. (BRhad BhAgavatAmRta 1.5.47)

Nikoho z nich by nenapadlo považovat se za nezávislého autora čehokoliv, protože za vše vděčí svým předchůdcům, a v konečném smyslu ZřI KRSNovi.

A.C. BhaktivedAnta SvAmI PrabhupAda byl také nařčen z plagiátorství, protože ve svých knihách ne vždy explicitně uváděl autory citovaných komentářů. To však ve védské tradici není neobvyklé, jak uvádí jeho žák GopIparanAdhana DAsa (Gopiparanadhana Dasa. Serving the Words of His Predecessors. ISKCON Communications Journal 8.2, July/December 2000. Abstrakt: *Gopiparanadhana Dasa, Bhaktivedanta Book Trust (BBT) Sanskrit editor and translator for more than 25 years, addresses the difference between Western and Eastern approaches to textual authority. By examining texts from Srila Prabhupada's commentaries he highlights the difference between Western ideas of plagiarism, and the primacy of originality, and Eastern notions of ensuring the safe passage of traditional thought. He also looks at how in Indian traditions the qualification for authorship is based on the ability to faithfully transmit the message of previous teachers, but not necessarily with the same painstaking referencing demanded in modern texts.*)

Jeho přístup k plagiátorství ukazuje úryvek z knihy Hajagrívy dáse „The Hare Krishna Explosion“ (s. 209-211):

Daily, I try to clarify and strengthen the sentences without changing the style or meddling with the meaning, and, needless to say, this is very difficult. I soon find myself consulting Swamiji on every other verse, and occasionally he dictates an entirely different translation. The verse translations themselves are most problematical because they often differ from the word by word Sanskrit-English meanings accompanying them. What to do? (...)

Swamiji finally tires of my consulting him about Bhagavad-gita verses.

"Just copy the verses from some other translation," he tells me, discarding the whole matter with a wave of his hand. "The verses aren't important. There are so many translations, more or less accurate, and the Sanskrit is always there. It's my purports that are important. Concentrate on the purports. There are so many nonsense purports like Radhakrishnan's, And Gandhi's, And Nikhilananda's. What is lacking are these Vaishnava purports in English. That is what is lacking in the world."

"I can't just copy others," I say.

"There is no harm"

"But that's plagiarism."

"How's that? They are Krishna's words. Krishna's words are clear, like the sun. Just these rascal commentators have diverted the meaning by saying, 'Not to Krishna.' So my purports are saying, 'To Krishna.' That's the only difference."

V neposlední řadě je kopírování také charakteristickým znakem samotného Pána, který se na VaikuNThách expanduje do nekonečně mnoha totožných úplných podob (vyUha), viz z*Anti mantra Zukla Yajur Vedy: oM pUrNam adaH pUrnaM idaM...*

4. BrAhmaNi a zUdrové

BrAhmaNi, první védská *varNa*, žijí tradičně z darů a svá díla neprodávají, ale poskytují pro dobro všech. Podle Manu saMhity *brAhmaNa*, který obchoduje, je *vaizya*, člen třetí *varNy*, což dovolují jen předpisy pro stavy nouze (*apAd dharma*, Manu saMhitA 10.82-94).

Autorská práva a duševní vlastnictví se dnes pojí především se „zábavním průmyslem“. Již toto spojení samotné ukazuje úpadkový charakter současného věku, Kali yogy. Ve védské společnosti se zábavě věnuje čtvrtá *varNa*, *zUdrové*, z nichž kvalitní umělci měli sponzory z řad *kSatriyũ* (šlechty) a *vaizyũ* (obchodníků) a lidoví „baviči“ byli považováni za společenskou spodinu, jak je patrné z *dharma zAster*, spisů CAnakyi (Kautilyi) atd. Přijeli na nové místo, předvedli své umění a obecenstvo jim podle svého uvážení přispělo mincemi (papírové peníze jsou moderní vynález), jídlem a oděvy. *ZUdrové* ve stálé službě byli placeni jen malými peněžními obnosy a naturáliemi (Manu saMhitA 7.125-6). Tak tomu bylo i na Západě až do počátku 20. století, kdy se zábava začala stávat stále masovější záležitostí a zvláště hudební a filmový průmysl dosáhl nebývalých rozměrů.

Podle védské a ostatních teistických tradic není smyslem života bavit se v dočasném hmotném světě, ale bavit se s Bohem v Jeho nehmotném věčném světě. Hmotná zábava by tedy měla být vyloženě okrajovým aspektem života. V moderní době však hypertrofovala. Tato změna je dobře patrná z dějin západního umění. Po Reformaci bylo původně sakrální umění zobrazující duchovní témata nahrazeno světským zobrazujícím hmotný život v tomto světě. *Dharma* začala rychle upadat, umění se stávalo stále abstraktnějším a začala narůstat nespokojenost, prázdnota a deprese. Zvrácení tohoto trendu vyžaduje návrat ke kořenům.

5. Odměna pro lidského autora a patologie dneška

Díla jsou prodejná, pokud lze ustanovit vztah prodávající-kupující (výroba na zakázku, vstupné na koncert apod.). Je však třeba počítat s tím, že cokoliv bylo zveřejněno (ať autorizovaně nebo neautorizovaně), už nelze kontrolovat. Pokud však

bez ohledu na dnešní situaci, kdy je možné jakákoliv data teoreticky neomezeně kopírovat, někdo něco vytvoří a pak si vynucuje peníze, toto jednání je odsouzeno k neúspěchu.

Je tedy zřejmé, že záleží výlučně na uživateli, zda a kolik autorovi přispěje. Zábava by neměla mít cenovku, ale být volně přístupná, tak jak tomu bylo v minulosti. Autor se tedy musí ve svém zájmu snažit o co nejkvalitnější produkci a ne, jak je dnes běžné, chamtivě vymáhat peníze za často nízkou kvalitu („*zUdra, který nabyl bohatství, působí bolest brAhmaNūm*“, Manu saMhitA 10.129).

Z pohledu uživatele je jediným skutečným regulačním mechanismem etické hledisko, často ovlivněné osobním vztahem k autorovi daném jeho postoji k šíření jeho díla. Pokud autor zaujme štědrý postoj, uživatelé to ocení. Když naopak volá po perzekuci neautorizovaných uživatelů, rozzlobí se často i autorizovaní uživatelé. To je zákon *karmy* v praxi. (Ve skutečnosti z těchto tří věcí – autorská práva, svoboda, technologický pokrok – lze zároveň mít pouze dvě.) Problém nastává, když autor prodal svá autorská práva nějaké právnické osobě (nakladatelství atd.). Zde téměř automaticky dochází ke druhému případu. Po perzekuci nejvíce volají takzvaní kolektivní správci autorských práv, což jsou soukromé organizace s vysokou reží a pravomocemi se blížící státním úřadům, které ve skutečnosti ve velké míře parazitují na autorech a odvádějí jim pouze malý podíl z vybraných částek za jejich produkci.

Je třeba využívat stále nové modely odměňování autorů podle měnící se situace. Lpět na zastaralých v dnešní situaci vede totalitě. Autorská práva by neměla být předmětem obchodování korporací, aby se tak zamezilo dnešní situaci, kdy si toto mocné lobby vytváří zákony ve svůj prospěch na úkor občanů-uživatelů. Chamtivost (*lobha*) je nečistota v srdci a přináší zkázu světu (Bhagavad gItA, kap. 16).

„Až člověk znečistí poslední řeku, uloví poslední rybu a pokácí poslední strom, teprve pak pochopí, že peníze se jíst nedají!“ (náčelník australského kmene)

Jedinci stavějící se proti Bohu (asurové) si chtějí přisvojit i autorství života a upřít ho Bohu:

Dr. Wolf: Srila Prabhupada, I think if they're trying to create life they want to claim authorship. They want to say, "We did it," but they do not understand that they will...

Prabhupada: What do they want to claim by creating life?

Dr. Wolf: Authorship. Originators. They want to be...

Prabhupada: Origin is already there. How you can be originator? Already life is there. How you can be originator? That is your foolishness.

Rupanuga: They're simply trying to disprove Krishna. "If I can do this," they're saying, "if I can create life, then there's no need to postulate a God. I can be God."

Prabhupada: That means demon.

Rupanuga: Yes, they want to be God.

Prabhupada: So how we can respect the demons? We cannot.

Rupanuga: No. We'll not give them any credit.

(konverzace se SvarUpem DAModarem, 1. 3. 1975, Atlanta)

6. ZrIa PrabhupAda o autorských právech

ZrIa PrabhupAda ukazuje rozdíl mezi duchovním a hmotným cílem – na Hare KRSNa mantru nelze uplatňovat autorské právo: „*Another thing is although I have brought this Sankirtana Movement to the Western World we cannot make it copyrighted. The Sankirtana Movement is not my invention. So how can it be copyrighted? Besides that, as you will find in the album of my previous recording, the chanting of Hare Krishna is going on since time immemorial. So Hare Krishna cannot be copyrighted, although the tune in which I sing with my disciples, that may be made copyrighted. I have no objection to sign this agreement, but don't be misled that the chanting of Hare Krishna or Lord Caitanya's Movement can be made copyrighted.*“ (dopis Dinezovi 10. 6. 1969, New Vrindaban)

Jeho jasný postoj vůči snaze, která se v poslední době dost rozmohla – hmotou podmíněné *JIvy* se snaží přivlastňovat si KRSNův majetek, a proto setrvávají v *samsAře*:

Ramesvara: (Maharishi Mahesh) Yogi, he tried to file a trademark on the words "Transcendental Meditation" with the United States government. So we protested that actually he cannot claim that he is teaching transcendental meditation, what to speak of prohibiting anyone else from using those words. So they accepted our claim and kicked out his application.

Prabhupada: Yes.

Ramesvara: They were writing, their lawyers were writing our Society letters that "You cannot use the words 'Transcendental Meditation.' Maharishi has made up this process and you are stealing from him."

Tamala Krishna: He's stealing from Krishna.

(ranní vycházka 3. 6. 1976, Los Angeles)

Kázání je důležitější než zisk:

Prabhupada: So why don't you get the manuscript and let us have an Indian edition. I told Rupanuga that the difficulty is that the enlarged edition when we are attempting to publish, MacMillan says that "We are publishing your book, why not we, we publish." If we publish, then we save our investment to publish. That has not been decided, so therefore I advised my secretary in New York that MacMillan's permission or no permission, you should immediately print. If they print it is all right, otherwise print ourself.

Dr. Kapoor: Haven't you given the copyright to them?

Prabhupada: No, copyright is mine.

Dr. Kapoor: Oh.

Guest (5): Can you get, get it, published in India.

Prabhupada: In India, yes. No, by publisher, especially publisher like MacMillan you save so much time and investment also. We are not for profit. We want to see the publication in the market, so in that sense we save so much trouble, but they always look after their business profit.

(konverzace 13. 2. 1974, Vrindavan)

GItAr Gan je PrabhupAdovo převyprávění Bhagavad gIty do bengálštiny. Jedno indické nakladatelství je chtělo zhudebnit, ale PrabhupAda trval na zachování copyrightu pro BBT. Viz úvod ke knize (Vedabase record 347 811):

Prabhupada: Gitar Gan has become popular.

Gargamuni: Yes. That name has become very popular. Everyone is asking, "Where is this Gitar Gan?"

Prabhupada: So you can register the name so that others may not...

Jayapataka: Yes, otherwise they'll cash in on it.

Prabhupada: Yes. You can register it the name. Patron registration. Copyright registration.

Gargamuni: It says it in the book.

Jayapataka: It says, but you should make sure it's registered.

Gargamuni: Gopala, he printed it. I don't know if he had it registered. It says in the book, "All Rights Reserved."

Prabhupada: That is your statement. But it must be legally protected.

(konverzace 21. 8. 1976, Hyderabad)

Jasně negativně se vyjadřuje k padělkům (neplést s datovými kopiemi): „*Our incense trademark should be registered now. I understand that there is one man in Bombay who has plagiarized our Spiritual Sky label, so we are serving him the proper notice to stop this plagiarizing business. So income is increasing there. That is very good.*“ (dopis RUpanUgovi 2. 4. 1971, Bombay)

PrabhupAda dal BBT svolení neziskově tisknout knihy jiných autorů: „*We can print the books written by Dr. Judah, Dr. Gerson, etc., only if they will agree not to charge royalties. If they want royalties, then we shall not print.*“ (dopis RAmezvarovi, 24. 11. 1976, Vrindaban)

7. ISKCON a BBT dříve a nyní, zkušenosti z praxe

ZrIla PrabhupAda založil ISKCON a BBT jako kazatelské projekty. Osobního zisku se vzdal a autorská práva ke svým knihám převedl na BBT, jak uvádí Founding

Document for the BBT, USA z 29. 5. 1972. Zisk z distribuce knih je určen pro výstavbu chrámů a podporu dalších nevýdělečných projektů.

At the next day's meeting, negotiations began. The conference room was different, the table smaller, and three of Dai Nippon's international sales representatives sat opposite Prabhupada. Prabhupada presented his price: \$1.35 per book.

"Oh, Your Divine Grace," one of the salesmen exclaimed, "it is not possible for us to give this price. We will lose too heavily. We cannot afford it." They explained their position, quoting paper costs and other expenses.

Prabhupada began to speak about his mission. ISKCON's book distribution, he said, was a charitable work for the benefit of all humanity. ISKCON distributed these books for whatever donations people were able to make, and he received no profit or royalties. It was spiritual education, the most valuable literature. (Satsvarupa dasa Goswami, Srila Prabhupada-lilamrta, Vol. 4., 31)

Although much money came in, Prabhupada was not concerned to keep any of it. He said his author's royalties for writing so many books was to take two capatis a day. (Satsvarupa dasa Goswami, Srila Prabhupada Nectar 3.35)

Although large sums of money were to be generated from the sale of his books, Srila Prabhupada earmarked all the proceeds for the above purposes and kept nothing for his personal use. On occasion, he jokingly remarked that if he received the customary royalties he would be immensely wealthy. In fact, he was completely renounced from anything material, but at the same time he was vigilant that everything be used properly in Krishna's service. (Bali Mardan dasa, Journey to the Pacific Rim, ch. 9, 2003)

PrabhupAdova (?) myšlenka neziskové ekonomiky má potenciál změnit svět.

Nejprve je však nezbytné očistit srdce od chamtivosti a zrealizovat, že se KRSNa stará o své oddané. Chamtivost je v podstatě vyjádřením nedostatku této realizace:

Prabhupada: Well, there was some income tax office pleader. So I have given the idea that "The fifty percent, that is promotion expenditure." So he accept..., "Yes, it can be done." Where is the profit? Whatever is profit is promotion expenditure. We give to ISKCON commission, or some way or other, it is spent. So he admitted, "Yes, it can be done." And last night I was suggesting, "For promotion spend." Even if we open a temple, that is promotion.

Jagadisa: Profit means that people are putting money in their pocket and enjoying. And we don't.

Prabhupada: But we're not. No. If we open a center, that is propaganda center. Why do you say "temple"? But this is the way of propaganda.

Jagadisa: Opening a new branch.

Prabhupada: Do you follow?

Ramesvara: Yes.

Prabhupada: So it is promotion for the books. Whatever we do, it is promotion. That's all. And the main point is that it is not profitable, er profit concern, because you are not giving any royalty to the author. So where is his profit-making? Nobody's making profit—the author, the worker, everyone.

Trivikrama: That's a fact.

Prabhupada: That's a fact. So all expenditure—promotion, that's all. The cost of paper, cost of printing, cost of promotion—finished everything. Make account like that. The income tax father will not touch it.

Hari-sauri: Everything we're doing is propaganda work, everything.

Prabhupada: That's all. If still there is excess, give some bonus to the grihasthas bhaktas. They're family men. Let them have some expenditure.

Jagadisa: Some wage.

Prabhupada: Yes. Finished all... No account. So they admitted, both of them, "Yes, sir, that is... That can be done."

Trivikrama: You're a genius.

Prabhupada: (laughs) And our Gopala, he is going three times and to—"How to do it?" Do it like that. Everything spend for promotion. Bas. No money. And actually, that is the fact. Where is the profit, and who is going to take the profit? Nobody is there.

(diskuse o deprogramátorech 9.1. 1977, Bombay)

Historie ISKCONu je provázána s ‚pirátstvím‘. Za hlavní důvody lze považovat tradiční postoj ke sdílení (viz bod 3) a převládající nízkopříjmovost. Na to reagovaly rezoluce GBC z let 1981, 1983 a 2003 (rezoluce 2003 přijímá Bernskou úmluvu), které se vyjadřují proti ‚pirátství‘, zvláště v souvislosti s produkty ISKCON Television (ITV), ale nepodávají žádná zdůvodnění. GBC nemá ani žádné vynucovací nástroje, jimiž by zajistila vymáhání svých rezolucí. Je zřejmé, že malý trh ISKCONu obtížně užívá ITV, jejíž produkce je však např. v zemích třetího světa omezeně dostupná kvůli nedostatku distributorů a financí, takže ztráty z prodeje jsou v těchto oblastech jen potenciální. Pokud GBC uznává ITV jako důležitou součást kazatelských činností ISKCONu (což by měla), měla by zařadit její financování nezávisle na nejistých výsledcích prodeje, např. pomocí darů, dotací a grantů, a zároveň zajistit transparentnost jejích příjmů a výdajů (což platí pro všechny projekty ISKCONu), nejlépe pomocí transparentního bankovního účtu.

PrabhupAdův žák Kuzakratha DAsa, který přeložil mnoho gauDIya vaiSNavských knih ze sanskrtu, reagoval na jejich kopírování tím, že jejich elektronické kopie začal sám rozdávat oddaným zdarma. Jejich zpřístupnění a duchovní zisk pro něho byly důležitější než finanční zisk.

Naopak Bhaktivedanta Archives použily v 90. letech striktní hardwarovou ochranu (hardlock) proti kopírování svého hlavního produktu Vedabase. Tato ochrana

obtěžovala legální uživatele (jak je u systému DRM spíše pravidlem než výjimkou, a proto je postupně opouštěn), kteří zaplatili i na Západě dost vysokou cenu \$600. Bylo jen otázkou času, kdy se objeví ‚pirátské‘ kopie, a to nakonec přimělo vydavatele ke snížení ceny na \$100 a pak k distribuci zdarma

<http://www.prabhupada.com/Vedabase/VedaBase.html>. To je i trend mimo ISKCON, kdy ‚pirátství‘ funguje jako regulátor monopolem nastavené ceny.

Některé ISKCONské webstránky již začínají používat CC licence, např. <https://iskconnews.org/> nebo tato naše stránka VEDA.

BBT International sleduje využívání svých děl (zvláště grafických) a snaží se bránit jejich komerčnímu využívání na svůj úkor. Na komerčním i nekomerčním využívání ISKCONskými i jinými osobami se snaží dohodnout.

V nedávné době BBT vydalo všechny své knihy v elektronické podobě na stránkách <https://krishna.com> a <https://vedabase.com>. Jsou však dostupné i na mnoha dalších stránkách, včetně úložišť. Přesto se tištěné knihy prodávají, a nelze tedy říci, že by dostupnost jejich elektronických verzí prodej snižovala. Někteří autoři mají opačnou zkušenost – volně dostupné elektronické verze slouží jako reklama pro verze tištěné.

Má zkušenost s provozováním stránky VEDA ukázala, že její články jsou hojně přebírány jinými stránkami, což je pozitivní, ale většinou bez uvedení zdroje. Pokud si toho všimnu, snažím se napsat majiteli dané stránky, aby zdroj uvedl. Jeden článek dokonce vyšel jako jeden z dodatků v knize jistého New Age autora, opět bez mého jména.

8. Závěr

Skutečným autorem všeho je Bůh. Člověk je pouze druhotným autorem. Jako takový má nárok na spojení svého jména se ‚svým‘ dílem (tj. inspirovaným Bohem a dalšími díly v minulosti a současnosti), ale ne na automatický příjem z něho. Příjem by měl být založen na dobrovolných příspěvcích uživatelů a dalších vhodných obchodních modelech (zakázky, dotace, granty atd.). Nelze si jej nijak vynucovat, neboť to nutně směřuje k totalitní kontrole společnosti. Autor by měl nahlédnout do svého srdce, zda je prosté chamtivosti. Uživatel by měl také nahlédnout do svého srdce, zda je prosté touhy po vlastním prospěchu.

Literatura

Bhagavad-gItA
BhAgavata PurANa

BRhad BhAgavatAmRta

Caitanya CaritAmRta

Bhikkhu Pesala (překlad a poznámky). The Debate of King Milinda. (zkrácená Milinda PaJha) Inward Path, Penang. 2001.

W. W. Tarn. The Hellenistic Ruler-Cult and the Daemon. The Journal of Hellenic Studies 48.2 (1928)

Iza UpaniSad

Bali Mardana. Journey to the Pacific Rim.

Manu saMhitA (překlad G. Buhler 1886).

Parama saMhitA

Satsvarupa dasa Goswami, Srila Prabhupada-lilamrta

Satsvarupa dasa Goswami, Srila Prabhupada Nectar

Odkazy

judaismus:

<http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Judaism/copyright.html>

křesťanství:

<https://web.archive.org/web/20190310214844/http://thelibrarybasement.com/2010/12/13/christianity-and-copyright-0-paying-for-christian-scholarship/>

<https://web.archive.org/web/20190310230254/http://thelibrarybasement.com/2010/12/19/christianity-and-copyright-1-publishing-technology/>

<https://web.archive.org/web/20190310221728/http://thelibrarybasement.com/2011/02/04/christianity-and-copyright-2-the-practical-problem/>

<https://web.archive.org/web/20190310222027/http://thelibrarybasement.com/2011/04/06/christianity-and-copyright-3-the-ethical-problem/>

<https://web.archive.org/web/20190310084600/http://thelibrarybasement.com/2011/06/15/christianity-and-copyright-4-the-future-is-bright/>

islám:

<https://web.archive.org/web/20211001110119/http://kalamullah.com/copyright.html>

<https://web.archive.org/web/20170702024928/http://www.bakkah.net/interactive/q&a/aamb080-copyrights-translations-intellectual-property.htm>

domorodá Severní Amerika:

How Coyote Stole Fire (Stonee Productions 2000)

<http://www.ilhawaii.net/~stony/lore06.html>

Jan Fical. Fenomén počítačového pirátství. Diplomová práce. Právnická fakulta Masarykovy univerzity 2009.

http://is.muni.cz/th/3432/pravf_m/fenomen_pocitacoveho_piratstvi.pdf

nový přístup k vydávání knih:

[https://web.archive.org/web/20130605165250/http://www.dousek.com/2012/03/14/h
ejno-bez-ptaku-a-bez-vydavatele/](https://web.archive.org/web/20130605165250/http://www.dousek.com/2012/03/14/h
ejno-bez-ptaku-a-bez-vydavatele/)